

SZABADKA

Magyarok száma: 50 469 fő (2011-es adat)

Területe 97.369 hektár; népessége 94.610 lélek.

1. Földrajzi fekvése. Szabadka Bács-Bodrog vármegyének észak-keleti szélén, az ún. Telecskai fensíkon 114 m. magasságban fekszik.

2. Története. Valószínűleg még a 13. szd közepén, szabad kir. jobbágyok településéből keletkezett és rohamosan fejlődött. Amikor Albert király 1439-ben Hunyadi Jánosnak zálogba adta, már mezővárosként szerepel. A Hunyadiak benne várat is emeltek. Fejlődésében a török hódoltság erősen visszavetette. A hódoltság megszűnte után lakosainak katonai érdemeiért és hűségeért Mária Terézia előbb Szent Mária névvel kamarai mezővárossá, majd 1779-ben Mária Theresiopolis néven szab. kir. várossá emelte. Ekkor, de főképp vasúti hálózatának kiépítése után mindjobban élénkülő fejlődésnek indult. 1743-ban nyitja meg az első városi elemi iskolát, 1792-ben a gimnáziumot s ennek 1818-ban már külön épületet emel. 1843-ban nyílik meg az első óvoda. Ugyanekkor a gimnáziumot főgimnáziummá fejleszti, 1859-ben állítja fel az első külterületi népiskolát. 1873-ban nyílik meg a tanítónőképző és zeneiskola. 1875-ben a polgári leány-, 1892-ben a polgári fiúiskola, 1898-ban a földműves iskola, 1907-ben pedig a felsőbb kereskedelmi. Az 1766-beli iratokban is már megemlített szegényháznak 1836-ban, az 1770-ból már említett kórháznak pedig 1841-ben külön épületben való elhelyezéséről gondoskodik. 1780-ban nyílt meg az első gyógytár, 1840-ben a Nemzeti Kaszinó, 1846-ban az első takarékpénztár, 1853-ban az első könyvkereskedés kölcsönkönyvtárral, 1854-ben az állandó színház, 1864-ben az első vasút, 1879-ben létesül az első téglagyár, 1888-ban a Dalegyesület, 1892-ben a közkönyvtár és múzeum, 1908-ban alakult meg a filharmonikus társaság stb.

3. Hatóságok és hivatalok. Kir. törvényszék, ügyészség, járásbíróóság, telekkönyvi hivatal, kir. adóhivatal, pénzügyőri biztosság és szakasz, 3 kir. posta-és távirda hivatal, kir. iparfelügyelőség, kerületi munkásbiztosító pénztár, kir. erdőgondnokság, kir. szállószeti és borászati felügyelőség, selyemtenyészési felügyelőség, 2 kir. közjegyzőség, ügyvédi kamara, a Máv. forgalmi állomás-, fűtőház-, műhely főnöksége és 4 osztálymérnökség. Katonai ügyekben a szabadkai cs. és kir. 86. hadkiegészítő, a szabadkai m. kir. 6. honvédkiegészítő és a szabadkai kir. népfelkelő járásparancsnoksághoz tartozik és székhelye a cs. és kir. 86. gyalogezred törzskarának és 2. zászlóaljának, a cs. és kir. 8. huszárezred keretparancsnokságának, a m. kir. 6. gyalogezred törzsének és 1 zászlóaljának, a m. kir. 4. huszárezred törzsének és 1 osztályának, valamint a m. kir. csendőrség őrs-, járás-és szakaszparancsnokságának.

4. A lakosság foglalkozása. A lakosság túlnyomó részben földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozik. A művelési ágak között újabban a szőlőművelés és erdősítés (csak városi üzemben) fejlődött szép arányokban. Az állattenyésztés terén külön említést az újabban ismét jobb figyelemre méltított marhatenyésztés érdemel. Jelentős arányokat ölt a lókereskedés és sertéshízlalás. Nagy kivitel van baromfiból és tojásból. Újabban a haltenyésztés terén is történtek szép jövőt jósoló kísérletek. (Palics-tó, Ludas-tó, Kőrös-ér.)

5. A város határa. Szabadka területének északi és nyugati részét jobbra szikszós tartalmú homok fedi. Az északi részen van a város szépen fejlődő erdőgazdasága (több mint 10.000 kat. hold) s itt vannak a városi legelő járások (kb. 25.000 kat. hold). Ezen homoktalajon fejlődött és ölt mind nagyobb arányokat a szőlőtelepítés (9754 kat. hold). A város déli és délkeleti része jól termő agyag föld, ahol a szerencsés birtokfelosztás által is segítve a földművelés és állattenyésztés mindinkább intenzívebbé válik. A város határában 4 tó van: A Palics-tó (996 kat. hold), a Ludas-tó (367 kat. hold), a Kelebiai tó(60 kat. hold) és a Sós-tó (30 kat. hold) és három ér: a Kőrösi-, a Bács- és Csik-ér. A város tulajdonát képező tavakban jelentős halgazdaság folyik s a nádtermésből a városnak szép jövedelme van.

6. Tervek a jövőre. A városi székház kiépítése és környékének rendezése az árúcsarnok kérdésének megoldásával (már folyamatban); Palics fürdőnek kiépítése (a tervezet nagyobb része már keresztülívve); a külterületi népoktatás teljes kifejlesztése(folyamatban van); belterületen az ismétlő tankötelesek oktatásának újabb rendezése(részben már megtörtént), a második középiskolának és egy ipari szakiskolának felállítása, katonai laktanyák és csapatkórház építése; a vízvezeték és általános csatornázás létesítése.